Wist je dat?

- In 1391 voor het eerst in een officieel stuk de naam Berda genoemd wordt.
- Het inpolderen van de kwelders met de hand gebeurde?
- De mensen niet veel meer hadden dan een schep en een kruiwagen?
- Ze de hele dag in het water stonden, niet konden zitten en staande moesten eten en drinken?
- Als er weer een stuk land was ingepolderd er een nieuw dorp werd gebouwd?
- Zo ook Nieuw-Beerta is ontstaan?
- Ulsda een eiland was en één van de oudste plekken in het gebied is?
- De kerken in Beerta en Bellingwolde iets gemeen hebben?
- In 1462 de kerk van Ulsda wegens wateroverlast werd afgebroken en de stenen werden gebruikt voor de bouw van de kerken in Beerta en Bellingwolde?
- De bijnaam van de Beertsters 'knollentrekkers' was.
- Onder het pand van Koning en Drenth fundamenten van een boerderij zijn aangetroffen?
- Nieuw-Beerta een beschermd dorpsgezicht heeft?
- De oude boerderij van de Kloostergare nu in het Openluchtmuseum in Arnhem staat?
- Je in het natuurgebied Reiderwolde een paneel kunt vinden waarop precies is uitgelegd hoe het zat met de Dollardoverstromingen?
- Er een social sofa is/wordt geplaatst over de geschiedenis van Beerta en Nieuw-Beerta?
- Je veel ziet als je goed om je heen kijkt?

Ontwikkeling Oldambtster boerderij.

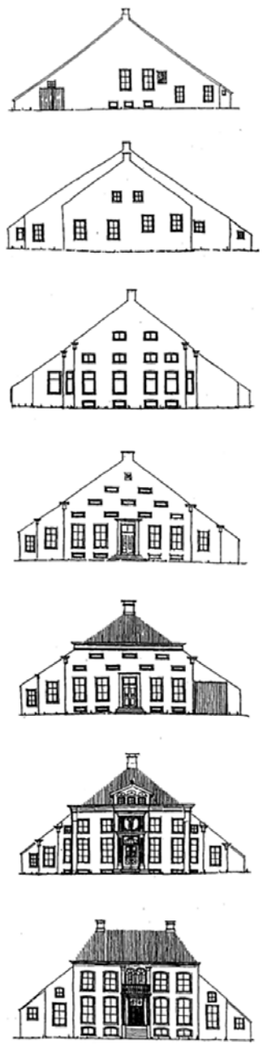

Ontdekkaart Beerta/ Nieuw Beerta

van buiten leren

Ontdek het Oldambt spelenderwijs

Interessante straatnamen:

Beerta: Bouwteheerd, Bouwtelaan, Bovenlandenstraat, Buitenlandenstraat, De Akkers, De Raaiing, Etsko Napstraat, F J J Dreweslaan, Kerkstraat, Molenlaan, Molenstraat, Nieuweweg, Oudeweg, Tjammestraat, Torenstraat, Ulsderweg, Veenweg, Kortelaan, Bredelaan, Kanaalsterlaan, Koopmanlaan, Smidslaan.
Met name aan deze laantjes stonden de arbeidershuizen.

Nieuw Beerta: J F Zijlkerstraat, Kerkhoflaan, Lauthenlaan, Molenlaan

Denk verder ook aan: Beerta, Nieuw-Beerta, Ulsda, Zandhoogte, Kloostergare

- **De Dollard**

Regelmatig overstroomde het land door het water van de Dollard. In 1509 kwam het water het verst en was de Dollard op z'n grootst. Veel dorpen zijn verdwenen in het water. Op dit kaartje is te zien hoe groot de Dollard toen was.

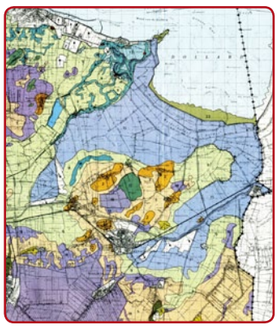

- **Recht van opstrek**

Boeren hadden recht van opstrek. Als er land werd ingepolderd, werd het deel dat in het verlengde van het eigen land lag, eigendom van de boer. Akkers waren 80 tot 150 meter breed, maar soms wel een paar kilometer lang. Rond 1980 werden de landerijen 'geruild' en ging het er heel anders uit zien.
Dit noem je ruilverkaveling.

De oude kaart is ongeveer 110 jaar oud. Als je goed kijkt kun je misschien ontdekken wat er allemaal is veranderd. Deze Chromotopografische kaarten des Rijks 1:25.000 zijn beschikbaar gesteld door RHC Groninger Archieven.
Overige afbeeldingen: Stichting Landschap Oldambt, RHC Groninger Archieven, CHC Oldambt, Waterschap Hunze en Aa's, Wikimedia Rijksmonumenten Oldambt, Ina Glazenborg

Landschap

Ongeveer rond 1390 ontstond de Dollard. Als gevolg van regelmatige overstromingen kreeg de Dollard in 1509 z'n grootste omvang en kwam Beerta aan zee te liggen. Daar waar nu klei ligt heeft ooit water gestaan. Het droog gebleven gebied bestond uit zand en veen.
Door de inpolderingen ontstond er steeds meer landbouwgrond. De loop van de voormalige dijken zijn nog heel goed zichtbaar op satellietfoto's(Google-Maps). Door de uitbreiding moesten ook de boerenbedrijven steeds worden verplaatst en werden deze groter en mooier.

• Nr 1

Het riviertje de Tjamme zorgde voor de afwatering van het veen. De Tjamme is er nog steeds.

De manier waarop de dorpen Beerta en Nieuw-Beerta zijn gebouwd noem je lintbebouwing. Lintbebouwing ontstaat door de ligging van een zandrug, door de ligging van een rivier of een dijk.

Recht van opstrek

Beerta:
Aan de Hoofdstraat, de Oudeweg en de Nieuweweg staan verschillende boerderijen van het Oldambtster type en villaboerderijen. Op de rijksmonumentenlijst staan bijv. Hoofdstraat 24, 137, 99 en 153, maar er staan er nog meer.

• Nr 2

Hoofdstraat 153: Huningaheerd, Oldambtster boerderij 1857. Oorspronkelijk stond deze heerd op een met een gracht omgeven rechthoekig erf. Van de gracht is nog een klein deel over. Voor 1857 was de Huningaheerd een borg of een steenhuis.

• Nr 3

In Nieuw-Beerta staan aan de Hoofdweg en de Verlengde Hoofdweg eveneens verschillende boerderijen. Op de lijst van rijksmonumenten staan: Verlengde Hoofdweg 4 en Hoofdweg 51, 81 en 103. Hoofdweg 51 is de boerderij Ebelsheerd.

Een boerderij van een zeer oud Oldambtster type staat aan Oude Statenzijl 1 (Drieborg).

Anders

Als een boerenbedrijf door bijvoorbeeld de zoon werd overgenomen bouwde de boer een mooie villa in het dorp. Deze huizen worden rentenierswoningen genoemd.
Beerta: Hoofdstraat 56 en 201
Nieuw-Beerta: Verlengde Hoofdweg 2, 3 en 9.

In Beerta en Nieuw Beerta kwamen grote en heel grote gezinnen voor (bv vader moeder en 13 kinderen was geen uitzondering). Zij woonden vroeger in een schamele woning. Dit stond in schril contrast met de enorme boerderijen en rentenierswoningen

Waterbeheer

In en rond Beerta en Nieuw-Beerta stonden verschillende poldermolens en gemalen, die er voor moesten zorgen dat de landerijen droog bleven. Deze zijn allen verdwenen.

Nog te zien en te bezoeken is het Stoomgemaal Winschoten dat op de grens van Winschoten en Beerta ligt.

Kerken

• Nr 4

Beerta: Hervormde kerk, Hoofdstraat 263.
De kerk is gebouwd in 1506 en staat vrij hoog.
De stenen(kloostermoppen) zijn afkomstig van de vervallen kerk In Ulsda. De stenen werden vandaar mannetje aan mannetje doorgegeven. De losstaande toren werd er in 1809 gebouwd.

De nieuwe dorpen groeiden. Steeds meer mensen wilden er gaan wonen. Zij wilden dan niet elke zondag naar het oude dorp lopen om naar de kerk te gaan. Daarom bouwden ze na verloop van tijd hun eigen kerk. De kerk in het oude dorp is dus veel ouder dan die in het nieuwe dorp. De Bartholemeuskerk in Beerta bijvoorbeeld, is gebouwd in de zestiende eeuw. In Nieuw Beerta was de kerk in 1856 klaar.

• Nr 5

Nieuw-Beerta (1856) : Hervormde Kerk, Hoofdweg 18.
Voor en naast de kerk ligt een oud kerkhofje met mooi vormgegeven grafstenen. De kerk wordt ook wel 'Waterstaatskerk' genoemd. Tussen 1824 en 1875 werden sommige kerken gebouwd met financiële steun van de overheid.
Een bekende dominee was Bastiaan Jan Ader. Hij verleende tijdens de oorlog hulp aan joden, onderduikers en piloten. Hij werd door de Duitsers gefusilleerd.